

Ove vån Spaeth

Alkymiens mysterier & Guldkalven

VisionsNettet

www.visionsnettet.dk

ALKYMIENS MYSTERIER & GULDKALVEN

Ove von Spaeth

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

ALKYMIENS MYSTERIER & GULDKALVEN

Alkymi og forvandlingens indsigter
– fra Moses til Tycho Brahe, Newton og Jung

Af Ove von Spaeth

Hvorfor krævede Moses, at israelitterne skulle drikke guldstøv fra den gådefulde guldkalv, der var lavet af egypternes guld? En dybere viden om disse forhold er forbundet med 'Egyptens visdoms-guld', som Moses tog med sig ud af Egypten.

Fra alkymisternes 'opus' – deres personligt integrerede proces med forædling af metaller – genkendes det mystiske guldstøv. Det kaldtes også for 'panacea', et universalmiddel, som man mente kunne kurere alle sygdomme.

Alkymi og magi bag guldkalv-idéen

Efter at have modtaget *Lovens tavler* på Sinai-bjerget steg Moses ned på dalsletten og mødte ceremonien for guldkalven. Selve støbningen af guldkalven – som Moses' nære medarbejder, ypperstepræsten Ahron var ansvarlig for – opfattedes i oldtiden som forbundet med magi, og det havde alkymistiske præg. Ifølge de omfattende oldtidstekster, rabbinerskrifterne, blev den praktiske del betroet denne ypperstepræst og magikers fætter, den ligeledes magikyndige Korah. Senere rejste Korah et oprør mod Moses.

Rabbinerskrifterne oplyser, at Korah oprindeligt var en af faraos skatteforvaltere. Senere blev en berømt gren af hans efterkommere, Kohatit-klanen, tilsynsførende og dørvogtere for Jerusalem-templets skatte og inventar. Korah kendte til guld-håndtering og -udvinding, dvs. i fuld overensstemmelse med især Egyptens 18. og 19. dynasti (1500-1100-tallet f.Kr.): Her tog faraos skatmestre sig også af guld-belægning og gulds smeltning.

Det har gennem tiderne været gådefuldt for mange bibellæsere, at Ahron ikke blev straffet for at lade guldkalven fremstille – samt, at næsten alle lejrens israelitter blev straffet med ikke at måtte komme ind i Kanaan, inkluderede dette også levitterne, selvom de *ikke* havde deltaget i den kultiske episode omkring guldkalven. Det er også en gåde, at en af de pålagte straffe var at drikke guldstøv:

"... han (Moses) brændte den (guldkalven) i ild og maleden til fint støv, strøede det over vandet og lod israelitterne drikke det ...".¹

Man har kendskab til alkymistiske tekster i de store, gamle kulturlande, bl.a. Babylon, Indien og Kina, men de ældste overleverede alkymistiske tekster er egyptiske. Navnet alkymi betyder 'fra Egypten' ("Kemet").

Guldkalv fra 1400-tallet f.Kr.

De egyptiske Apis-tyre blev udvalgt i tidlig alder på grænsen mellem netop kalv og tyr. Ovenfor ses en guldkalv fra 1400-tallet f.Kr. (Moses' æra), fundet i 1990 i Ashqelon, Dan-stammens tidligere kystområde.

Guldkalven velkendt hos arkæologer

Mange betragter hele historien om Moses, udvandringen fra Egypten og guldkalven som en myte, der blev opfundet tusind år efter den tid, som Moses ellers antages at have levet i. Men arkæologer har fundet flere guldkalve i Israel – fra netop Moses' tid, og på de bestemte steder, hvor Bibelen præcist omtaler, at de guldkalv-kultiske folk havde slået sig ned.

---

¹ Ifølge 2. Mosebog (32,20)

I Bibelens "*Dommernes Bog*" (18,11-31) oplyses det, at Dan-stammen, der dyrkede guldkalven kontinuerligt indtil 700-tallet f.Kr., havde ladet denne tradition fortsætte gennem en præst, der var en af Moses' direkte efterkommere (blandt de tre eneste af hans slægt, der efter invasionen nævnes i Bibelen). En større gruppe af Dan-stammen og denne præst, Jonathan, brød op fra Jaffa-området ude ved kysten – under presset fra stammens nabofolk, filistrene – og flyttede herefter nordpå til Libanons indre, til byen Leshem (Laish). De indtog denne by og omdøbte den til Dan – og de medbragte deres guldkalv-kult.

Der er forskellige steder i Israel udgravet små figurer af tyrekalve eller unge tyre, støbt i bronze. Disse guldkalvfigurer dateres til 1400-1200 f.Kr. En af disse – som nu er anbragt i *Israels Museum* i Jerusalem – er fundet i Samaria, nær den ældgamle vej mellem Dothan og Tirzah på en kultplads, hvor den kultiske udøvelse foregik under åben himmel – ligesom det skete ved guldkalven på Sinai.²

En anden guldkalvfigur er fundet i det nordligste Israel ved et tempel i Hazor 25 km syd for byen Dan. Begge guldkalvene omtales i Amihai Mazars artikel "*Bronze Bull Found in Israelite 'High Place'*"³. High Place var normalt udtryk for 'hellig offerplads'.

Fra Harvard University's udgravninger i Israel, ledet af den amerikanske arkæolog Lawrence E. Stager, blev der 27. juli 1990 offentliggjort et 'himmeligholdt' fund af en guldkalv, der i juni var udgravet af hans assistent Rachel Starck. Man fandt den under ruinen af et nedbrændt tempel ved byporten i oldtidshavnebyen Ashqelon 19 km nord for Gaza.

---

² Mere om guldkalven og Moses i Ove von Spaeths bog *Den Hemmelige Religion*, kap. 8
³ I *Biblical Archaeology Review*, vol. 9, no. 5, 1983, pp. 34-40

Denne guldkalv er 12,5 cm lang⁴ og støbt i guld på bronze og sølv, og den er verdens ældste kultfigur med ædelmetal. Findestedet Ashqelon er netop i Dan-stammens gamle Palæstina-kystområde, der i skiftende tider også har tilhørt filistrene og senere Juda-stammen. Dateringen er 1500-1400-tallet f.Kr. og dermed på Moses' tid.

Guldkalven i fortiden og i nutiden

Det er fantastisk, at guldkalv-kulten stadig findes og netop med centrum i dette Sydlibanon-område hos druzerne (men der har så vidt vides ikke været opmærksomhed på nogen sammenhæng).

Druzer-sektens særlige gren af shia-muslimsk religion indeholder andre traditioner og også elementer fra de gamle mysteriekulter samt gnosticisme, neo-platonisme, buddhisme, manikæisme – og reinkarnationslære.

Druzerne, der påstår at være af ikke-arabisk oprindelse, har i Israel og Libanon bevaret traditioner i forbindelse med guldkalven. De indgår i sektens hemmelige ritualer, der forvaltes af druzernes religiøse og verdslige leder, overhovedet for den førende familie, den magtfulde Jomblat-klan.⁵

Druzernes guldkalvfigur tages frem fra en sølvboks en gang om året til et særligt kultceremoniel, skriver den amerikanske antropolog William B. Seebrook i sin rapport *The Golden Calf of the Druzes*.⁶ Figuren er udført som en lille 'statue' af en gylden okse, og den er mindre end en lille kat – dvs. næsten samme størrelse som de nævnte guldkalvfigurer, der er fundet nær Ashqelon og ved Dan i Libanon, og som nævnt er det især steder, som var beboet af Dan-stammen, der fortsat havde guldkalv-kult.

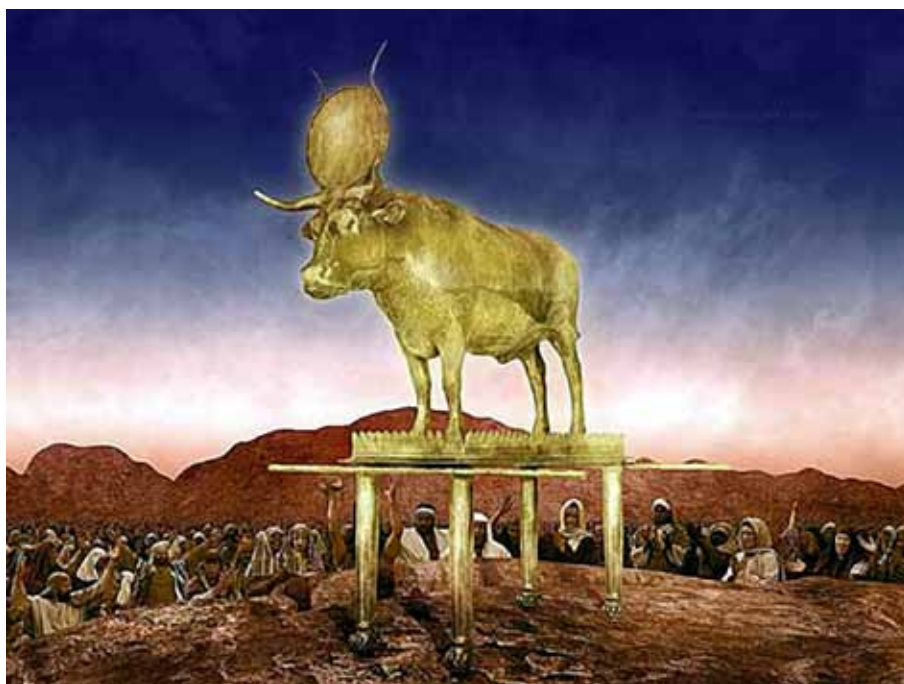
⁴ *Time Magazine*, 6th August 1990

⁵ Ifølge Philip K. Hittis informative afhandling *The Origins of the Druze People and Their Religion* (i Columbia University Oriental Studies, vol. 28, New York 1928).

⁶ I 'Asia' (New York, March 1926, pp. 220-227 og 250-253).

Okse- eller tyrekulter var ikke altid specielt frugtbarhedskultiske – hvilket forskerne ellers tidligt foreslog – og de var heller ikke udtryk for "materialisme". Det begreb er langt senere i historien tillagt misvisende symbolik som "dansen om guldkalven". En dum kliche. Hverken i selve beretningen eller i resten af Bibelen antydes det mindste i den retning!

Men forholdet er stik modsat, idet israelitterne frivilligt afgav de guldsager og smykker, som de havde erobret eller stjålet i Egypten, til at støbe guldkalven af. Senere i Bibelen symboliserer guldkalven "frafald" fra den rigtige lære.

Alkymi kendtes langt tilbage i fortiden

Men kendte man virkelig til alkymi på Moses' tid for 3.500 år siden? Ja! Alkymi kendtes meget længere tilbage. Alkymi har været kendt lige så længe, som man har kunnet smelte metaller.

I Bibelen hos "Job", "Esajas" og "Malakias" m.fl. læses alkymistiske udtryk. I "Daniels Bog" (2,31-33) tydes en drøm, som den babyloniske kong Nebukadnesar havde, hvor et stærkt betydningsladet motiv var en mand, der bestod af guld, sølv, kobber, jern og ler(jord).

I alkymitraditionen kaldes Abraham den "*første store alkymist*" – og Moses' såkaldte "søster" Miriam den første kvindelige alkymist. Hun beskrives som om hun har været en berømt jødisk alkymist i Egyptens hovedby Alexandria i den ptolemæiske periode (fra 313 f.Kr.), en tid med stor interesse for magi og alkymi, og hvor specielt den 1.400 år ældre Moses' navn blev påkaldt med magiske amuletter og citeret i magiske papyrustekster af jødiske og ikke-jødiske lærde.

Alkymi blev opfattet ikke alene som processer til at fremstille guld, for blandt de indviede blev det ædle metal ofte blot betragtet som et signifikant biprodukt – mens selve forløbet var beregnet til at fungere som hjælpende parallelproces for "*bevidsthedsmæssig alkymistisk*" renselse og forædling hos den, der personligt arbejdede seriøst med processen.

En dybere viden om bl.a. disse forhold kunne opfattes bag "*Egyptens visdomsguld*". Og det omtalte guldstøv kendes fra alkymistens "opus", dvs. personens fortløbende værk, en proces hvori – efter albedo-fasen med sølvet – guldstøv optræder i værkets sidste og højeste fase, rubedo.

Dette guldstøv kaldtes i alkymien også for (guld)panacea, som mentes at være et universalmiddel, der kunne kurere alle sygdomme og oven i købet forlænge livet uendeligt meget – især når guldet blev gjort drikkeligt (aurum potabile).⁷

Alkymisters retort-ovn, i en version fra renæssancen

Fra alkymi til medicin

Et spin-off⁸ fra alkymien var netop medicin. Den medicinform anvendtes af berømte læger som den græske Galénos, og siden den arabiske Avicenna. Senere i Europa havde f.eks. den danske pioner astronom Tycho Brahe (1546-1601) hele 16 alkymiovnene i gang i sit stjerneobservatorium (alkymi var nært forbundet med stjernelæren) ude på sin ø Hven, hvorfra han uddelte gratis medicin til syge.

Forinden havde den schweiziske læge og alkymist Paracelsus (1493-1541) fornyet de gamle lægers tradition og grundlagt den iatro- eller biokemiske videnskab – og han opfandt kemoterapi, bl.a. ved at bruge alkymisternes "værktøj", kviksølv, mod syfilis. Paracelsus' tilhængere nævner guldstøv som lægemiddel, en "guldkur", der som gigtmiddel bruges professionelt også i nutiden.

⁷ Aurum potabile, (latin: drikkeligt guld), guldchlorid opløst i æter – hos alkymisterne en guldoopløsning.

⁸ En utilsigtet bivirkning.

Der ligger sandsynligvis en hel idélære bag, at Moses lod israelitterne drikke det alkymistiske "alkurerende" middel, panacea, som var fremstillet af den magiske guldkalvs guldstøv, der igen symboliserede Egyptens (visdoms)guld.

I stedet for en straf kan det symbolsk set repræsentere ønsket om at opnå en særlig tilstand i hele israelittergruppen, som Mosebøgerne omtaler, vil blive "... som et kongerige af levitter ..." – et religiøst etableret folk (levitter var de israelitter, der kunne indvies som præster). Profeten "Malakias" (3,3) siger på alkymistisk vis, at Jahweh ved "smeltediglen" her "... Iutrer Levis sønner som guld og sølv ...".

Miriam

Moses – velkendt som alkymist

I manuskripter fra Alexandria-tiden bliver Moses også omtalt som alkymist på niveau med kong Salomon og med den omtalte, berømte kvindelige alkymist, *Jødinden Maria* (Miriam). Til hendes navn føjede man – påvirket fra samtidens mysteriekulter – den symbolske betegnelse "*Moses' søster*", mens Moses selv blev sammenlignet med det personificerede indbegreb af egyptisk alkymi: *Hermes Trismegistos*.

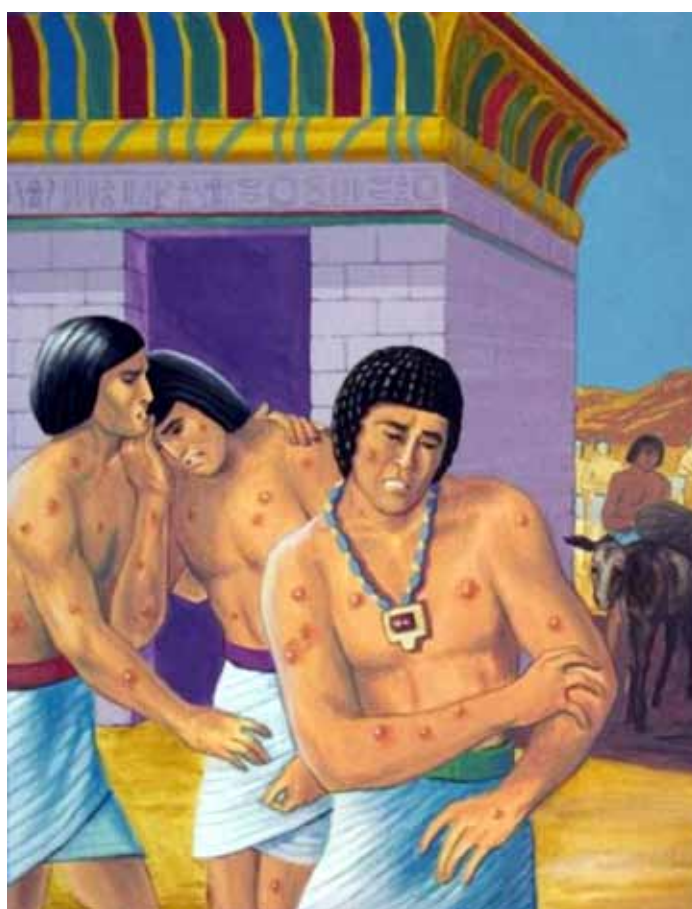
En baggrund for dette opstod af den opfattelse, at Moses havde lært alkymi hos egypterne – og senere på Sinai hos kainitterne (hebraisk qain, 'smed'), der ligesom medianitterne var kendt som eksperter i metalbehandling.

Blandt de gamle ikke-bibelske beskrivelser, hvor Moses nævnes som alkymist, findes der som regel ingen reference til selve den bibelske Moses-beretning angående de episoder, der er af indlysende alkymistisk karakter.

Den ene episode er Bibelens fortælling om guldkalven, som Moses beordrede knust til småstykker og pulveriseret, hvorefter det guldstøvet blev blandet i israeliternes drikkevand. Det omtales som en straf – en ejendommelighed. Denne form for "indtagelse" af guld kendes inden for alkymien som den særlige fase rubedo i en alkymisk proces.

Denne proces kan hos israelitterne være udført som symbolsk handling. Samtidig demonstreres her i detaljer kendskabet til alkymi længere tilbage end hidtil kendt angående gammel egyptisk og babylonisk tradition.

Idet alkymi var kendt for at resultere i en særlig art medicin fremstilling, kunne der også produceres stoffer, der virkede modsat, altså sygdomsfremkaldende. I den anden episode i forberedelsen til en af "Egyptens ti plager" – nævnt i "2. Mosebog" (9,8-11) – deltog Ahron og Moses:

"... Så tog de sod fra en brændeovn og trådte frem foran farao, og Moses slyngede det op mod himlen – og det blev til bylder og blærer, der brød ud på mennesker og dyr. Og magikerne kunne ikke træde frem for Moses på grund af byldeerne, for der var fremkommet bylder på magikerne og på alle egypterne ...".

I denne ovn er der tilsyneladende foregået kemiske processer, som resulterede i et specielt kemisk stof. Det har været farligt, for i findelt form kunne det spredes gennem luften og skabe infektionslignende træk med bylder og blærer hos egypterne og deres kvæg.

Titelbladet af Tycho Brahes selvbiografi – viser også hans hermetiske motto: "Hvad jeg ser oppe, ser jeg nede".

Alkymi hos Tycho Brahe

Store videnskabsmænd som Tycho Brahe og Isaac Newton var også stærkt optaget af astrologi og alkymi. Tycho Brahe skrev, at han havde brugt lige så meget tid på stjernerne som på alkymien, som han kaldte 'den jordiske astronomi' – en særlig videnskabskunst, som også Newton senere dyrkede intensivt.

Angående alkymi kan det bemærkes, at den i nogle sager hemmelighedsfulde Tycho Brahe åbent bekræftede sammenhængen mellem alkymi og astrologi. Bl.a. skrev han i et af sine breve i 1588:

"... Det er vigtigt at vise, at de syv planeter på himlen modsvares af de syv metaller på Jorden og i mennesket af de syv vigtigste organer. Alt dette er endda ordnet så smukt og harmonisk, at det tilsyneladende har en og samme funktion, art og natur. Således modsvares Sol og Måne af de fineste metaller guld og sølv og hos mennesket af de to vigtigste organer, hjertet og hjernen ...".

Når Tycho Brahe fremstillede medicin, blev den som nævnt udviklet ud fra, at man generelt anså planeterne for at kunne relateres til menneskets organer. Da Solen blev betragtet som forbundet med hjertet, kunne en hjertekur f.eks. bestå i, at man skulle drikke vand med pulveriseret guld i.

Tycho Brahe og andre alkymister ser ud til at have arbejdet ud fra opfattelsen af bl.a. en særlig sammenhæng f.eks. mellem stoffet svovl og himlens klareste stjerne Sirius, der aktiveredes ved 'passage af Solen', der alkymistisk blev sat i forbindelse med guld.

I en indledningstale til en forelæsningsrække, som Tycho Brahe holdt på Københavns Universitet i 1574, forsvarede han astrologien ud fra årsager i korrespondancer mellem himmellegemerne, jordiske stoffer (metaller, sten, etc.) og kroppens organer (medicinsk astrologi).

Sammenhængen mellem alkymi og astrologi generelt betragtet som at være yderst tæt. Tycho Brahe kaldte sin astronomiske forskning for "*den himmelske alkymi*". Og på den anden side har han i sin selvbiografi *Mechanica* skrevet om sit engagement og sin betegnelse for alkymien:

"... På alkymistiske undersøgelser og kemiske eksperimenter har jeg anvendt en ikke ringe omsorg. Det materiale, som de behandler, har en hel del analogi med himmellegemerne og deres virkninger, og derfor kalder jeg denne videnskab for 'den jordiske astrologi' ...".

Tycho Brahe erklærer i sin bog *De nova stella* om sin opdagelse af supernovaen (1572), at hans opdagelser ikke modsiger Moses' beretning om skabelsen af verden med dens himle og elementer. En baggrund er, at blandt alkymister blev selve denne første bibelske begivenhed, verdens skabelse, som Moses gengiver, betragtet som en alkymistisk proces!

Newtons million ord om alkymi

Newton-forskerne har kunnet dokumentere, at udover sin egen bogsamlings 169 bøger om alkymi efterlod Newton sine egne manuskripter med næsten en million ord om alkymi.

Isaac Newton

I Newtons papirer om sine alkymistiske eksperimenter optræder udtryk som "*the Starry Regulus ...*" En alkymistisk proces, hvori der indgår antimon, kan resultere i udvikling af en særlig råmetaludgave kaldet *Regulus*, 'lille konge', et navn på en af de fem klareste stjerner på himlen og som netop blev indført i disse processer af de "empiriske filosoffer", alkymisterne. Hos dem blev det først og fremmest forbundet med *antimon*.

Når metallisk antimon renses i en kulild, skal det synke til bunds i en beholder eller smeltedigel, og den lille regelmæssigt formede klump, der fremkommer, skal igennem en yderligere renselse for at 'fremdrage' stjernen Regulus. Newton refererer, at "den sorte krage" (black scoria) og to purgationer (lutringer) med kaliumnitrat (kan kræve 3-4 purgationer) fremkalder en sølvskinnende stortakket stjerne.

Medmindre det stude med stjernen passerer, har man ikke 'den rette Regulus' til (fortsættelse af) sit værk. Newton skriver bl.a. om en sådan proces, at: "... *the Regulus – after a purgation or two – starred very well ...*".

Den molekylære struktur ændres tilsyneladende under lutring – forædling. Udtrykket "starred" blev brugt af Newton i bogstavelig forstand, når krystalformer i afkøling i den flydende metalliske overflade formerede triangulære grene omkring et centralt punkt og antog form af en reelt geometrisk struktureret, betragtelig stor 'sølv'stjerne!

Det er i senere tider blevet kritiseret, at en så begavet mand som Newton af den engelske stat "blot" blev sat til at være rigets møntmester. Men det gav ham ikke alene en god fast indtægt, embedet blev tilsyneladende også overdraget til ham pga. af hans alkymistiske viden om metaller. Ikke al praksis af alkymi var forbudt – f.eks. da hofastrologen John Dee genoptog sin praktiseren af alkymi, fik han en officiel licens til formålet fra dronning Elisabeth I.

I Danmark havde kong Christian d. IV også en alkymist ansat som møntmester – med værksted i en pavillon i Rosenborgs have i København. Hos Tycho Brahe var et lignende arbejde tilsyneladende stillet i udsigt hos den bøhmiske kejser Rudolph d. II, udover at Tycho Brahe skulle være kejserens rådgiver.

Under dannelse af Regulus(-martial) som tydeligt stjernemønster i substansen af antimon-metal.

Ædelmetaller og metafysikken

Alkymiens senere bidrag er i det hele taget enorme, hvad angår nutidens kemiske industrier og især den moderne medicin, atomfysik samt astronomi og rumforskning. Og hvad alkymien har betydet for filosofi og spirituel indsigt er særligt imponerende.

Alkymisternes arbejde resulterede også i fremstilling af aqua vitae, 'livets vand', og kroerne i England viste deres tilladelse til at sælge denne drik ved at opsætte et stort alkymistisk tegn som skilt på deres huse – heksagrammet, kong Salomons segl.

Denne sekstakkede geometriske stjernefigur med triangler, "pyramiden" der peger opad, alkymisternes symbol for 'ild', og triangler der peger nedad, tegnet for 'vand' – tilsammen ildvand, som betyder aqua vitae-drikken foruden alkymisternes reference til Solens og Månens elementer kombinerede som forening af det "maskuline" og "feminine". Disse mennesker arbejdede for en sublimering af ånd, sind, krop og jordiske elementer – for eksempel ses kroppen beskrevet skiftevis som "retorten" og "destillationsbeholderen".

I det hele taget er alkymiens senere bidrag til nutidens kemiske industrier enorme – opfindelsen af krudt (af kinesiske alkymister), malm-testning og raffinering, metalfremstilling, produktion af farvestoffer, imprægnering, maling, kosmetik, nutidens lædergarvning, keramik- og glasproduktion, fremstilling af ekstrakter, alkoholkemi og destillationsprodukter.

Idet alkymien var kendt som den spagyriske kunst efter de græske ord for "*at adskille og at sammenføje*", var dette koncept også forbundet med en iagttagelse af, at tre ædle metaller – guld, sølv og kobber – havde nogle egenskaber tilfælles.

En anden iagttagelse var det vigtige faktum, som fascinerede alkymisterne, at nogle metaller var næsten helt ens i deres tunge vægt: Guld (atomvægt 79), kviksølv (80) og bly (82). Dette kunne observeres uden at vide noget som helst om den senere atomfysik.

Man mente, at ved et særligt punkt i den alkymistiske proces kunne det blive muligt at så at sige "skubbe" til opbygningen i metallet bly for at ændre det til opbygningen af metallet guld – ved at tilføje rensende ild, energi, for at opnå det ændrede indhold, der i dette tilfælde også indebar et lille, ønskeligt tab i masse/vægt. Det flydende metal kviksølv, med sin vægt mellem bly og guld, blev antaget at bidrage til udførelsen af processen – ved hjælp af den særlige transmutionsproces.

Når alkymisten var tæt involveret personligt hele vejen igennem processen, skulle det derved "*fremme åndelig opvågning*". Desuden – hvis det fysiske resultat som produktet guld skulle fremkomme, skulle det betragtes som et tegn på, at den korrekte renselsesprocedure var blevet udført som en parallel til det personlige forædlingsforløb.

Profetisk advarsel

Kemiske processers natur blev først forstået i moderne forstand, da elementet ild i sig selv blev forstået som primært at være en proces, der gjorde det muligt for den franske videnskabsmand Antoine Laurent de Lavoisier (billedet) i tiden op til den franske revolution, at undersøge de kemiske elementer i mindste detalje. Af disse observationer opbyggede den engelske forsker John Dalton (ca. 1808) nutidens opfattelse af atomteori.

Efter denne udvikling var det videnskabelige verdensbillede med sin hidtidige helhedsforståelse af ånd og stof blevet splittet op – nu med mere vægt på den mekanisk-tekniske del. Ifølge atomfysikeren Wolfgang Pauli – der også var en af psykologi-pionéren C.G. Jungs videnskabelige diskussionspartnere – vil den moderne naturvidenskab senere bringe os tættere til en mere fyldestgørende opfattelse af forholdet mellem "psyke og fysik".

Ud fra nutidens atomfysiske viden betragtes den ældgamle alkymistiske idé om at ændre f.eks. metallet bly til metallet guld som en fantastisk vanskelig eller sandsynligvis umulig opgave. I stedet betragtes 'transmutation' i nutidens kernefysik som omdannelse af et kemisk grundstof eller isotop til et andet via kernereaktion.

Den tyske kemiker Otto Hahn (billedet tv.) fik i 1944 Nobelprisen i kemi for opdagelsen af kernespløtning i 1938. I Berlin havde en kollega Lise Meitner arbejdet tæt sammen med Otto Hahn ved kernespløtningen – men måtte flygte fra Tyskland på grund af sin jødiske baggrund. Det græske ord "atom" betyder 'ingen deling mulig', men Lise Meitner var den første, der blev klar over – som en nutidens Jødinden Miriam, Moses såkaldte "søster" og ekspert i den alkymistiske kunst "at adskille og at sammenføje" – at selve et atoms kerne kunne spaltes, dvs. splittes op i mindre dele.

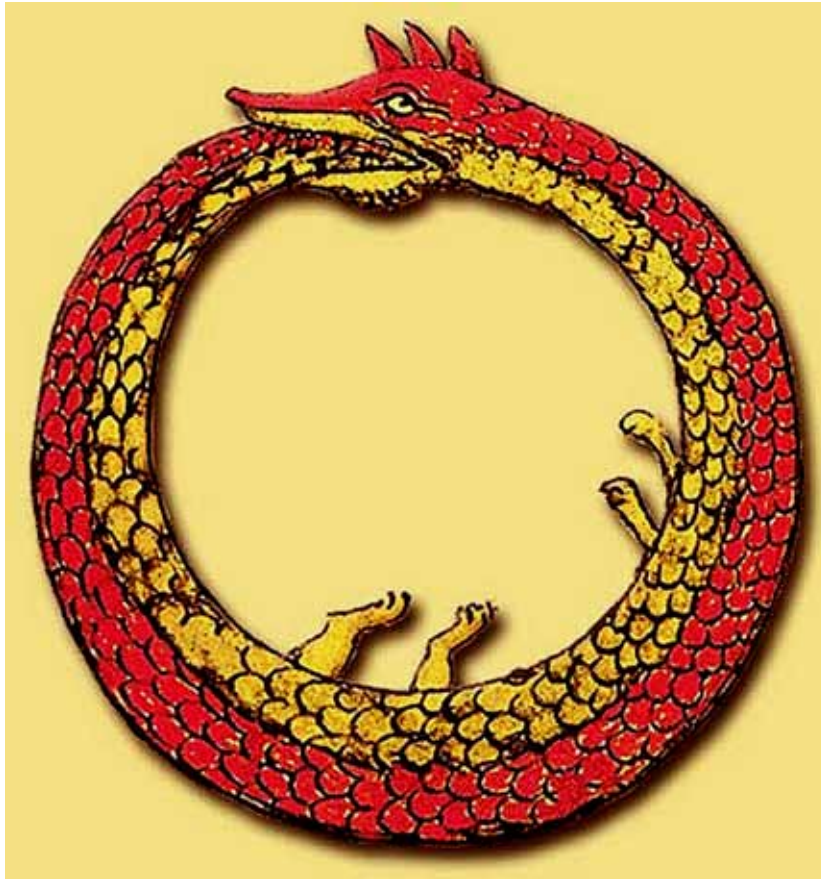
Desuden erkendte Lise Meitner sandsynligheden af en kædereaktion af et enormt eksplosivt potentiale, en vigtig rapport – hvis indtryk også førte til etableringen af *The Manhattan Project*, og genkaldte endda mindet om den græske myte om Prometheus, der stjal den transformerende ild fra guderne.

Fra oldtiden kan man læse i Hesiods *Værker og dage* (700-tallet f.Kr.), at Zeus havde advaret:

"... Prometheus, du er glad fordi du har narret mig og stjålet ild ... men jeg vil som betaling for ilden give menneskeheden noget dårligt, som alle vil modtage med et glad hjerte, mens de omfavner destruktoren af sig selv ...".

Foruden Hesiod har andre græske og romerske forfattere, fra Platon til Ovid og yderligere mange andre, gennem 800 år genfortalt og udsmykket denne – alkymi- (og atom-)perspektiverende – myte om Prometheus.

Ouroboros-slangen, der i den alkymistiske proces æder sin egen hale – former sig selv som en cirkulær proces – og afspejler på denne måde stjernebilledet Draco i samme positur på himlen.

Skabelsen – en alkymistisk proces

Alkymisterne betragtede den bibelske Genesis – dvs. beretningen om verdens skabelse, som ifølge traditionen er beskrevet af Moses – som en gigantisk alkymistisk proces, "*Guds opus*".

Den alkymistiske idé om en proces med et element eller grundstof, der transmutterer til et andet/næste grundstof – som i nutiden anses for at være "yderst vanskeligt", hvad angår alkymisternes favoritmetaller – finder reelt sted i verdensrummet hver gang en stjerne ændrer sig til en supernova og åbner sig med de stærkeste energiudbrud i Universet. Frem til det stadiet har stjernen hele vejen igennem sin eksistens transformeret helium via fusion til tungere og tungere grundstoffer, indtil dannelsen af metallet jern er gennemført.

Hos alkymisterne symboliserede både transmutation af mere almindelige metaller til guld, og det universelle panacea, udvikling fra et mangelfuldt, sygeligt, fordæveligt og døgnflueagtigt stadiet frem til et fuldendt, sundt, ufordæveligt og eviggjort stadiet – og "*de vises sten*" repræsenterede dermed en mystikernøgle, som kunne gøre denne evolution mulig.

Måneders – og endda års – gentagelse efter gentagelse af bestemte renselsesprocesser og observationer, blev til stor erfaring, der herefter blev til empirisk viden hos den individuelle alkymist.

Mange alkymister anså de metafysiske aspekter for at være det sande grundlag for alkymien – og organiske og uorganiske kemiske substanser, fysiske tilstande og molekylemateriale-processer direkte som udtryk for billeder på åndelig helheds-væren, åndelige tilstande og afgørende, åndelige transformationer.

Anvendt på alkymisten selv symboliserer dobbeltmålet alkymistens evolution fra uvidenhed til oplysning, og de vises sten repræsenterer en skjult åndelig sandhed eller magt, som vil føre til dette mål. Gennem tiden under inkquisitionens lange regime – ca. 1250-1650 – kunne det medføre anklage for kætteri.

Ilden – Prometheus' gave

I alkymien var ilden en af de vigtigste faktorer. Ilden var rensende og transformerende, og den kunne samle materielle elementer i nye kombinationer. Et specielt mysterium findes ved menneskets forhold til ilden, der er den eneste af de fire "græske" elementer (tilstandsformer), som intet dyr har nogen forbindelse med.

Den græske myte om Prometheus – hvis navn betyder '*forudseenhed*' – oplyser, at han stjal elementet ild fra guderne og gav det til menneskeheden. Der var netop meget mere i myten end blot frihed til ikke længere at spise rå føde eller ryste af kulde om natten – og desuden at dyrene naturligt frygtede ildens advarende lysskær og ikke længere vovede at angribe.

Prometheus' tyveri af den guddommelige ild udløste en sand flod af opfindelser og produktivitet. Ved at få fat i ilden havde Prometheus opnået hemmelig viden. "Adam spiste af kundskabens frugt og blev kastet ud af Paradisets have på grund af dette" – og Prometheus stjal ilden og blev hårdt straffet for at give mennesket magten til at blive som guder – de udødelige.

Mennesket skabte ild – udover ved metoden at gnide to pinde mod hinanden – ved at slå flint imod jernkis for at få en fin og glødende varm flis til at bryde fri som gnist. Det var kendt i den sene palæolitiske periode (den ældste stenalder – jægerstenalder), der går 20.000 år tilbage.

Mange folkeeventyr – ofte med oprindelse i originale lignelser benyttet i indvielses-kulterne – indeholder en psykisk sprogbrug med mangfoldig alkymistisk symbolik. Inspireret af bl.a. det skandinaviske folkeeventyr "*Ånden i lyset*", brugte H.C. Andersen disse elementer i sit eventyr "*Fyrtøjet*" (1835). Det magiske ildredskab, fyrtøjet, kunne kontrollere tre store, magiske hunde!

Angående H.C. Andersens "*Fyrtøjet*": Stjernen Sirius, der af alkymister blev forbundet med svovl for at skabe guld, havde over hele den gamle verden et ekstra navn, *Store Hund* (i Egypten blev Sirius sat i forbindelse med guden Anubis i skikkelse af en sjakal-hund), og er placeret på himlen nær andre stjerner med hundnavne, bl.a. Procyon). De tre hunde i H.C. Andersens eventyr er opstillet i den rigtige alkymistiske orden, henholdsvis kobber, sølv og guld – med guldet skjult under den største hund.

H.C. Andersen skrev også en novelle, "*Valdemar Daae og hans døtre*", om en alkymists ulykke. H.C. Andersens ven, den danske farmaceut H.C. Ørsted, opdagede elektromagnetismen – et vigtigt trin i betragtning af at samme dr. Ørsteds akademiske lærer også var en alkymist.

Alkymisternes reagenskolbe med en Homunculus – som et trin i individuationsprocessen – i avanceret form som en "lille konge", blev anset for at være forbundet med Basilisk-stjernen Regulus.

Adam og primærstoffet

Har alkymisterne nogensinde fremstillet guld i virkeligheden? Næsten alle forskere vil afvise det, både fordi hensigten alene var at opnå udvikling og visdomserkendelse, men også fordi det vil betragtes som teknisk umuligt.

Et omdiskuteret gådefuldt "første stof", *Prima Materia*, blev bragt med ud af Paradis af Adam – ifølge oldtidens skrifter. Moses fortæller om det i den bibelske Skabelsesberetning (1. Mosebog, 2,11), og det var opfattelsen, at en flod i Paradis fører til et sted med guld: "... og dette guld er godt ...". Det garanterede, at målet var ægte (ikke mindst for alkymisten), og at her findes den første begyndelse i processen for mennesket, Adam.

Springvandet symboliserer sjælen og alkymisternes Prima Materia.

I al tradition i jødernes gamle rabbiner-skrifter og hos den græsk-ortodokse kirke og oven i købet i den romersk-katolske kirke var forfatterskabet til Bibelens "Jobs Bog" altid tilhørende Moses. I den hebraiske bibels "Jobs Bog" (28:1) hedder det:

"... For sølvet har sit sted, hvorfra det kommer – og gullet, man lutrer, har sit sted ..."

og (23:10):

"... For han kender den vej, jeg går – når han har prøvet mig, går jeg ud (af prøven) som guld ..."

– processen minder om en åndelig alkymistisk proces.

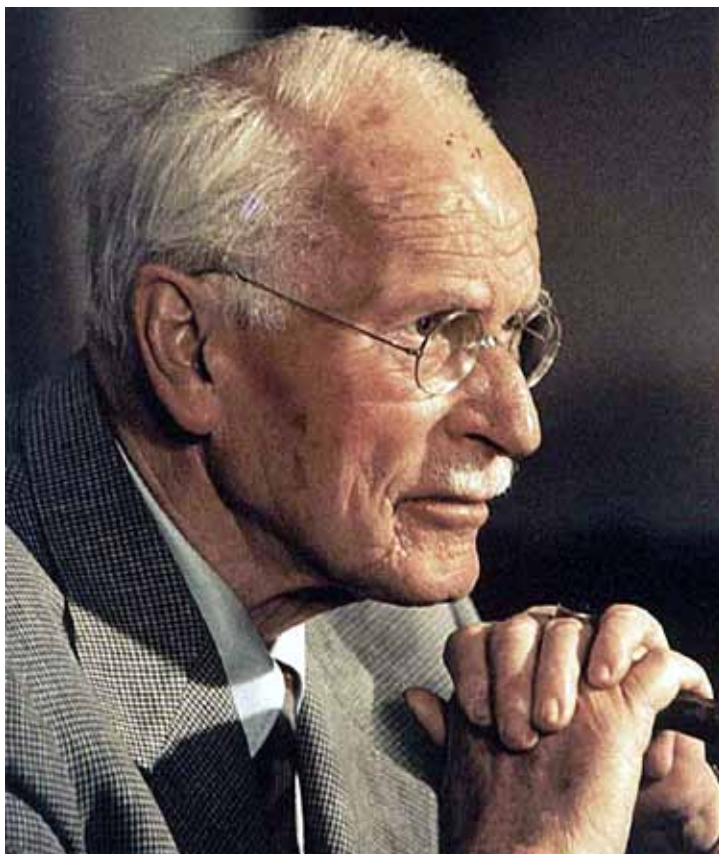
Kejser Rudolph og Tycho Brahe

Senere i historien praktiseredes alkymi af den bøhmiske kejser Rudolph, som Tycho Brahe tjente i sine sidste år. Kejser Rudolph blev efterhånden sindssyg, sandsynligvis fra indånding af kviksølv damp under eksperimenterne, og resten af sin levetid måtte hans bror regere for ham.

Men også i tidlig historie kan nogle konger selv have prøvet at praktisere alkymi. I oldtiden var det forbundet med den sidste af de 'indfødte' egyptiske konger, Nectanebo II, og den bibelske kong Salomon – og især i den tidlige græske kultur hører man om Lydiens kong Krøsus (560-546 f.Kr.) med sine enorme skatte af guld (navnet Krøsus er fra græsk krysos 'guld') og hans specielle kontakt med ild – samt om Frygiens kong Midas, kendt for at kunne transformere alt til guld. Det var tydeligvis forbundet med at praktisere alkymi.

Man påstår, at kong Midas er en myte, men Alexander den Store besøgte byen Gordion, hvor kong Midas og Midas' far, kong Gordion, havde regeret. Her var der stadig en kultisk tradition med indvielse – og her avancerede Alexander til et vigtigt trin. Han udførte et ritual ved at overhugge den gordiske knude.

I 1957 åbnede den amerikanske arkæolog Rodney Young kong Midas' gravhøj, tæt ved Yassihöyük i Tyrkiet. Her var stedet for det gamle Gordion. Uanset hvad nogle senere teorier mener om dateringen, er det et faktum, at den eksakte videnskabelige datering af indholdet til ca. 750 f.Kr. er i præcis overensstemmelse med de informationer, der findes i de såkaldte myter.

Carl Gustav Jung (1875–1961) udforskede drømmenes verden, mytologi, verdensreligioner, Østens og Vestens filosofier og alkymien, samt astrologi, sociologi, litteratur og kunstarterne.

Jung – alkymiproces som indre indvielser

Idéen om alkymisternes 'Store Værk' går langt tilbage i historien. En sen brug af udtrykket var meget fremme i alkymien i middelalderens Europa – og det refererer både til en succesrig afslutning af transmutationen af et grundelement til guld eller til skabelse af "de vises sten" – og til personlig transmutation. Sidstnævnte fænomen blev på ny studeret og meget diskuteret af den svejtsiske psykiater, medgrundlægger af analytisk psykologi, og enestående og indflydelsesrige tænker, Carl Gustav Jung (1875–1961).

Alkymisterne kaldte ofte udøvelsen af deres kunst for *magnum opus*, der er latin for 'det store værk'. Det refererer til processen af deres selvskabte mentale og åndelige transformation.

C.G. Jung udforskede drømmenes verden, mytologi, verdensreligioner, Østens og Vestens filosofier og alkymien, samt astrologi, sociologi, litteratur og kunstarterne. Blandt hans mest bemærkelsesværdige bidrag er hans koncept for den jungianske arketyologi – det kollektive ubevidste og hans teori om synkronicitet.

I det hele taget betragtede Jung alkymien og dens hermetiske tradition som et led, der forbandt mysterierne og antikkens gnosticisme samt nutidens dybdepsykologi. Han observerede, at bevidsthedens møde med symbolerne, der kommer fra det ubevidste, beriger livet og fremmer psykologisk udvikling. Jung anså denne psykiske vækst- og modningsproces – som han kaldte "individuationsprocessen" – for at være uhyre vigtig for mennesket, og i sidste ende for det moderne samfund.

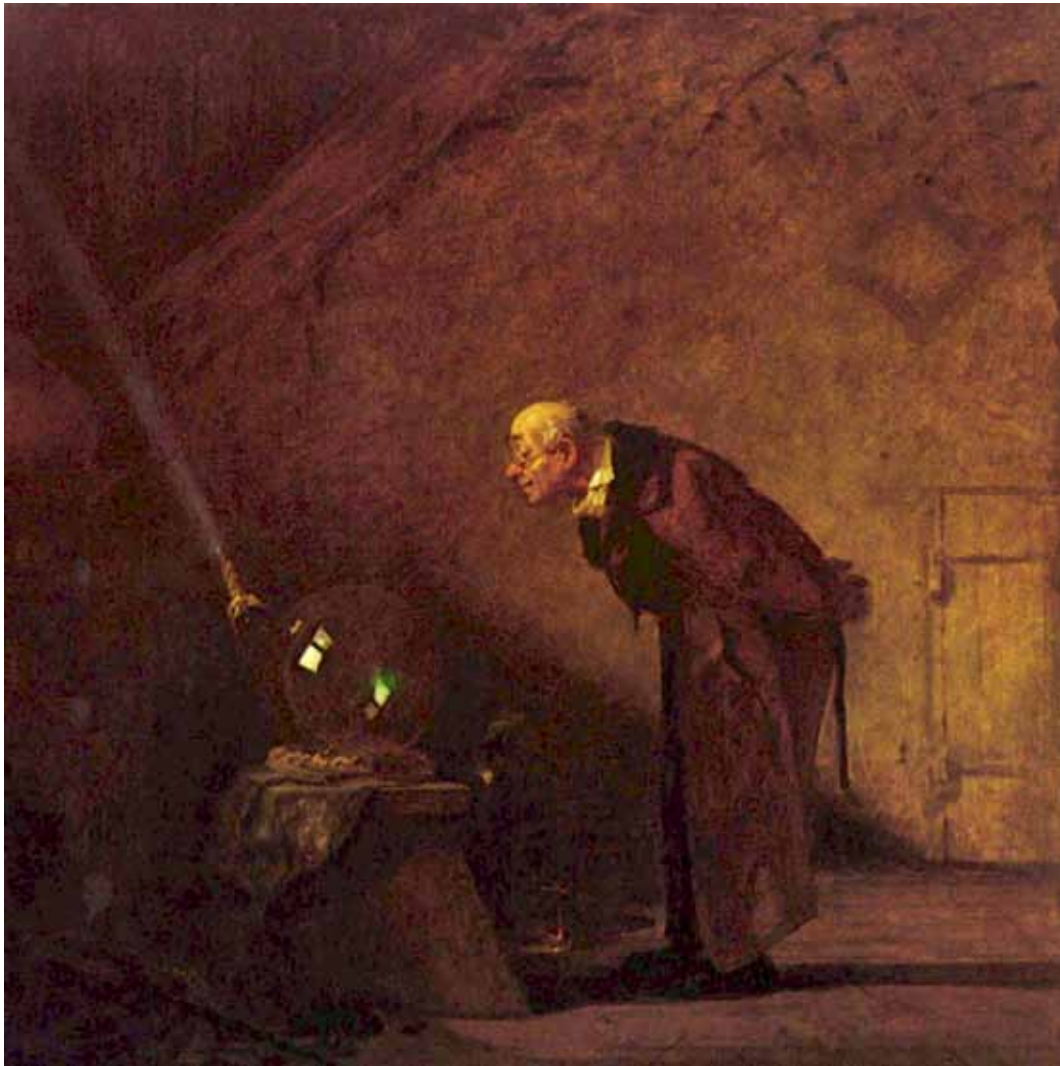
Emner fra alkymien optræder i psyken som en del af et reservoir af mytologiske billeder, som optræder i personens drømme. Derfor fortolkede Jung alkymiens tekster med vendinger fra sin analytiske psykologi. De var et middel til individuation, som var helt i overensstemmelse med de gamle manuskripter eksempelvis oldtidens gnostikeres omtale af, at den alkymistiske proces – frem til en vellykket fuldendelse af transmutationen af et grundmetal til guld eller frembringelse af "de vises sten" – tilsyneladende forbedrede alkymistens sind og ånd.

Følgende fremragende udtalelse af C.G. Jung, kan bl.a. netop demonstrere hvordan det åndelige kan rummes i almindelig forskning.⁹ Jungs udtalelse viser et dybt seriøst forhold til sand videnskab:

"... Livets irrationelle fuldkommenhed har lært mig ikke at kassere noget, selv hvis det går imod alle teorier – i bedste fald så kortlivede – eller på anden måde giver adgang til en ikke-øjeblikkelig forklaring."

Jung lagde vægt på forståelse af, at verden rummer guddommeligt lys med liv. Han gav også udtryk for – næsten som den gamle filosofi fra Indien eller buddhistisk lære – i sin bog: *Mysterium Coniunctionis, an Inquiry Into the Separation and Synthesis of Psychic Opposites in Alchemy* (1956) – at det kollektive ubevidste ikke bare omfattede psykologien for mennesket, men for hele Universet.

⁹ McGuire & Hull, red.: *C.G. Jung Speaking. Interviews and Encounters*, 1978

Ove von Spaeth
forfatter & forsker
Artiklen indeholder uddrag fra Ove von Spaeths bog
Den Hemmelige Religion fra serien *Attentatet på Moses*.
Yderligere information: www.moses-egypt.net

VisdomsNettet

www.visdomsnettet.dk